

Televizyon Arşivlerinde Uygulanan Arşiv Politikası*

Archive Policy Applied in Television Archives

GÖZDE ÖZCAN**

öz

Görsel ve işitsel arşivler, teknolojinin gelişmesiyle çeşitlenen görsel ve işitsel medya araçlarının ürettiği materyallere göre türlere ayrılmaktadır. Görsel ve işitsel arşiv türlerinden birini bulunduğu televizyon kanalında sistemin bir parçası olarak işleyen televizyon arşivleri oluşturmaktadır. Televizyon arşivleri, teknolojik gelişmelerle bağlantılı olarak XX. yüzyılın ortalarında oluşmaya başlamıştır. Televizyon arşivlerinde bulunan kayıt ortamları da bu gelişmelerle bağlantılı olarak değişmiştir. İlk olarak analog ortamda başlayan arşivleme faaliyetleri günümüzde dijital ortamda devam etmektedir. Bu çalışmada televizyon arşivi kavramı, televizyon arşivlerinin önemi, videoların üretiminde kullanılan video kayıt ortamları ve formatlarından bahsedilmiştir. Bununla birlikte televizyon arşivlerinde arşiv belgesinin üretimi ve sağlanması, tasnifi, tanımlaması, muhafazası, erişimi olmak üzere arşivlerin hizmet vermesini sağlayan beş önemli nokta ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Görsel-işitsel arşivler, televizyon arşivleri, analog ve dijital ortam, televizyon arşivlerinin politikası

ABSTRACT

Audio-visual archives are divided into types according to the materials produced by audio-visual media tools that have diversified with the development of technology. One of the audio-visual archive types is television archives that operate as a part of the television channel system. Television archives began to form in the middle of the 20th century in connection with technological developments. The recording media in the television archives have also changed in connection with these developments. Archiving, which first started in the analog media, continue today

* Makale geliş tarihi: 11 Ağustos 2021, kabul tarihi: 15 Ekim 2021, araştırma makalesi. Bu makale, "Görsel ve İşitsel Arşivler Kapsamında Ele Alınan Televizyon Arşivleri: TBMM TV Örneği" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Türkiye Büyük Millet Meclisi TBMM TV Arşivi, Çankaya/ANKARA, gzdozcan.90@gmail.com, ORCID

in the digital media. In this study, the concept of television archive, the importance of television archives, video recording media and formats used in the production of videos are mentioned. In addition to this, five important points that enable the archives to serve are discussed, namely the production and provision of archive documents in television archives, their classification, definition, preservation and access.

Keywords: Audio-visual archives, television archives, analogue and digital media, policy of television archives

Giriş

YAZININ bulunması ve bilgi kayıt ortamlarının oluşması ile insanlar sahip oldukları ve ürettikleri bilgiyi kendi hafızası dışında farklı taşıyıcı ortamlara kaydetmeye başlamıştır. Böylelikle arşivleme faaliyetleri ortaya çıkmış, günümüze kadar yeni kayıt ortamlarının oluşmasıyla değişikliğe uğramıştır. Bu durum arşivlerin ürettiği ve barındırdığı materyallere göre türlere ayrılmasına neden olmuştur.

Teknolojinin gelişmesine bağlı olarak günümüzde bilginin iletilmesinde medya öne çıkmaktadır. Medya; “Gazeteler, televizyon ve radyo olmak üzere bir bütün halinde kitle iletişim endüstrisi”ni oluşturmaktadır.¹ Medya türlerinden görsel ve işitsel medyanın artan önemi ve kültürel mirasın bir parçası haline gelmesiyle kâğıt ya da yazılı ortamdaki belgeleri içeren arşivlerden farklı olarak görsel ve işitsel arşivler de gelişmeye başlamıştır.

Görsel ve işitsel arşivler, *Arşivcilik Terimleri Sözlüğü*'nde yer alan tanımlamaya göre “Formatına bakılmaksızın sesli ve görüntülü her türlü evrakları/arşivleri ile bunların ilgili metinsel evrakları/arşivleri” şeklinde ifade etmektedir.² Ray Edmondson tarafından yapılan tanımlamaya göre ise; “görsel-işitsel belgeleri ve/veya mirası toplayarak, koruyarak ve tanıtılarak yöneten, görsel-işitsel belgelere ve/veya görsel-işitsel mirasa erişimi sağlamak için yasal veya başka bir yetkiye sahip organizasyon ya da bu organizasyonun bir bölümü”dür.³

Görsel ve işitsel arşivlerin fikir olarak ortaya çıkışı, XIX. yüzyılın sonunda görüntülerin filmler üzerine kaydedilmesini sağlayan sinematograf cihazının bulunmasına dayanmaktadır.⁴ Görsel ve işitsel arşivler, her ne kadar XIX. yüzyılın sonlarında ortaya çıksa da görsel ve işitsel kayıt materyallerinin üretimine bağlı olarak XX. yüzyılın ortalarında gelişme göstermiştir. Günümüze kadar gelen süreçte görsel ve işitsel arşivler genel olarak şu tür materyalleri barındırmaktadır:

¹ Richard Pearce-Moses, *A Glossary of Archival and Records Terminology*, (Chicago: The Society of American Archivists, 2005), s. 245.

² *Arşivcilik Terimleri Sözlüğü: Almanca, İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Hollandaca, Rusça ve İtalyanca Karşılıklarıyla*, haz. Bekir Kemal Ataman, (İstanbul: Librairie de Pera, 1995), s. 46.

³ Ray Edmondson, *Audiovisual Archiving: Philosophy and Principles*, (Paris: UNESCO, 2016), s. 28.

⁴ Elif Yılmaz Şentürk, “Görsel ve İşitsel Arşivler”. *Bilgi Merkezleri: Kütüphaneler-Arşivler-Müzeler*, yay. haz.: Mehmet Ali Akkaya ve Hüseyin Odabaş, (İstanbul: Hiperyayın, 2019), s. 694.

- Radyo ve televizyon yayınlarında kaydedilmiş veya prodüksiyonu yapılmış ses ve/veya hareketli görüntüler, filmler, videolar,
- Endüstriyel, kültürel, tarihî, teknik veya farklı özellikleri nedeniyle önemli görsel ve işitsel belgelerle ilgili nesnelere, çalışmalar: film, yayın ve/veya kayıt endüstrisiyle ilgili senaryolar, filmler, fotoğraflar, posterler, el yazısı not, müsvedde vb. ile edebî eserler,
- Edebî ve sanatsal olmayan grafik materyal, slayt, fotoğraf, harita gibi görsel çalışmalar.⁵

Görsel ve işitsel arşivlerin bazılarında her türlü görsel ve işitsel materyal mevcutken, bazıları üretilen görsel ve işitsel materyalin yalnızca belirli türleri üzerine yoğunlaşmakta, bir kısmı ise bu materyallerin üretildiği televizyon, radyo kuruluşlarına göre yapılanmaktadır. Bu açıdan bir sınıflama yapılacak olunursa görsel ve işitsel arşiv türlerini:

- Film arşivleri
- Radyo veya ses arşivleri
- Plak arşivleri
- Fotoğraf arşivleri
- Harita ve/veya kartografik arşivler
- Televizyon arşivleri

olarak sınıflandırmak mümkündür.⁶

Görsel ve işitsel arşivler kapsamında Türkiye’de en güzel örneklerden birini “Prof. Sami Şekeroğlu Sinema-TV Merkezi” oluşturmaktadır. Burada Prof. Sami Şekeroğlu tarafından akademiye geldiği ilk yıllardan itibaren gönüllü olarak sahip çıktığı, kültürel mirasın bir parçası olan sinema filmleri yer almaktadır. Prof. Sami Şekeroğlu tarafından ülkemizde ilk film arşivi kurulmuş, arşiv bünyesinde filmlerin restorasyon çalışmaları başlatılmış ve filmler koruma altına alınmıştır. Bu merkez 1973’te FIAF’a⁷ (Uluslararası Film Arşivleri Federasyonu) asil ve yetkili üye olmuştur.⁸ Günümüzde Türkiye’de FIAF’a üye tek kurumdur.

Televizyon Arşivleri

Radyonun bulunmasından sonra ses ögesine görüntü ögesinin eklenmesi ile ortaya çıkan televizyon, kamu yararına sunulan önemli bir kitle iletişim ve görsel-işitsel medya aracıdır.⁹ Yaşanılan olaylar, tarihî, kültürel ve sanatsal ürünler televizyon aracılığıyla görüntülenebilir ve işitilebilir hale gelmektedir. Günlük

⁵ Edmondson, *Audiovisual Archiving: Philosophy and Principles*, s. 25-26.

⁶ M. Çağrı İnceoğlu, “Görsel-İşitsel Arşivcilik, Kültür Mirası ve Film Arşivleri”, *Journal of Yaşar University*, 3(11), 2008, s. 1468.

⁷ FIAF: The International Federation of Film Archives

⁸ <https://www.msgsu.edu.tr/faculties/guzel-sanatlar-fakultesi/sinema-tv-bolumu> [Erişim tarihi: 05.10.2021]

⁹ Aysel Aziz, *Radyo Televizyon Yayıncılığı (Giriş)*, (İstanbul: Hiperlink Yayınları, 2013), s. 36.

haberler, siyasî ve güncel olaylar, spor faaliyetleri, kültürel ve sanatsal etkinlikler, filmler, diziler ve bunun gibi pek çok canlı ve kayıttan/naklen yayın televizyon aracılığıyla aktarılmaktadır. Televizyon, günümüzde hem farklı türde bilginin toplumsallaştırıldığı hem de bu bilgi ile oluşan/oluşturulan kültürel mirasın aktarımında kullanılan önemli bir teknolojidir. Bu özelliğini televizyon arşivleri sayesinde kazanmaktadır.

Mustafa Bora Karayel'e göre televizyon arşivleri; "Bir televizyon kanalı bünyesinde üretilen veya dışarıdan alınan görüntülerin ve bu görüntülere ait bilgilerin toplanmasını, düzenlenmesini, korunmasını ve tekrar kullanımını sağlayan birimler" olarak tanımlanmıştır.¹⁰

Diğer bir tanıma göre ise televizyon arşivleri; "Televizyon kanallarında yapılan yayınların film rulosu, videokaset, DVD, harici disk, sunucu gibi görsel ve işitsel kayıt materyallerine kaydedildikten sonra, bu görüntülere erişilebilmesi için tasnifinin, içerik tanımlamasının yapılarak saklandığı ve erişime sunulduğu arşivlerdir."¹¹

Tarihsel sürecine bakıldığında televizyon arşivlerinin XX. yüzyılın ortalarında oluşturulmaya başlandığı görülmektedir. Sanılanın aksine televizyon arşivleri, televizyon yayınlarının yapılmaya başlamasından hemen sonra oluşum göstermemiştir. Bunda görüntü kayıt materyallerinin televizyon yayıncılığının başladığı dönemde olmaması, ilk kayıt materyallerinin ortaya çıktığıdaysa pahalı olmasından dolayı üzerine birçok defa farklı görüntülerin kaydedilmesi gibi durumlar etkili olmuştur.¹²

Bu konuda dünyada en büyük televizyon yayını koleksiyonlarından birine sahip olan BBC (British Broadcasting Corporation) Televizyon Arşivi örnek olarak verilebilir. BBC Televizyon Arşivi, koleksiyonunda 1,5 milyondan fazla materyal barındırmaktadır. BBC yayın hayatına 1922'de başlamasına rağmen BBC Televizyon Arşivi'ndeki ilk materyaller film şeridi halinde 1946 yılının sonuna aittir. Televizyon arşivinde kayıtlar düzenli olarak 1948'den itibaren saklanmaya başlamıştır.¹³ Bunun başlıca nedenleri;

- Hiç kayıt yapılmaması: Radyo ve televizyonculuğun ilk yıllarında, yayınların çoğunlukla canlı olarak yapılması ve yayın kaydetme araçlarının henüz mevcut olmaması,
- Kayıt yapmanın maliyetli olması,
- Arşiv oluşturma gerekliliğinin bulunmaması,
- Üretilen görüntülerin yeniden kullanım değerinin farkında olunmaması ve ticari fırsat olarak görülmemesi,

¹⁰ Mustafa Bora Karayel, *Televizyon Arşivciliğinde Kullanılan Cinegy Programının Arşivsel Uygulamalar Bakımından Yeterliliği*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016, s. 38-39.

¹¹ Gözde Özcan, *Görsel ve İşitsel Arşivler Kapsamında Ele Alınan Televizyon Arşivleri: TBMM TV Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020, s. 39.

¹² Özcan, *Görsel ve İşitsel Arşivler Kapsamında Ele Alınan Televizyon Arşivleri: TBMM TV Örneği*, s. 40-41.

¹³ <https://www.bbc.co.uk/archive/whats-in-the-bbc-archives/zmvvxye> [Erişim tarihi: 16.05.2021].

• Dijital arşive geçmeden önce kayıtların kaybolması ya da çalınması, olarak gösterilmiştir.¹⁴

Ülkemizde ise televizyon arşivi açısından ilk örneklerden biri, TRT (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu) Televizyon Arşivi'dir. TRT'de yayın hayatı, 1964'te radyo yayınlarıyla 31 Ocak 1968 tarihinde ise deneme televizyon yayınlarıyla başlamıştır.¹⁵ TRT'de arşiv oluşumu, 1964'te başlamış olmasına rağmen; arşivleme faaliyetlerini sağlayan manyetik saklama ortamı teknolojilerinin gelişmemesi ve gelişen teknolojilerin sağlanmasının oldukça maliyetli olması gibi sebeplerden dolayı 1980'li yıllara kadar arşivlenen materyal oldukça azdır. Bu süreye kadar arşivde canlı yayınların kayıtları bulunmamakta, arşivde bulunan materyal ise prodüksiyonu yapılmış yayınlarla sınırlıdır.¹⁶

1950'li yıllardan itibaren gelişen televizyon arşivleri, arşiv materyali ve arşivleme yöntemlerine bağlı olarak yazılı veya basılı belgeden ziyade, geleceğe televizyon kanallarında üretilen görsel ve işitsel deliller sunmaktadır. Televizyon arşivlerinde bilgi ve verinin aktarılmasında film, bant, videokaset gibi görsel ve işitsel materyaller kullanılmaktadır. Bu materyaller teknolojik gelişmelere bağlı olarak değişmiş, birbirinden farklı bilgi kayıt ve erişim ortamları ortaya çıkmıştır.

Televizyon arşivlerinin genel olarak analog ve dijital ortam olmak üzere iki farklı arşiv ortamı bulunmaktadır. Televizyon arşivleri ilk olarak analog ortamda üretilen arşiv materyalinden oluşmaktadır. Analog ortamda 35 mm, 16 mm filmler, Betacam,¹⁷ U-matic¹⁸ gibi farklı formatta videokaset ve filmler bulunmaktadır.¹⁹

Son yirmi yıldır, görüntüleme ve kayıt sistemlerinde yaşanan gelişmelere bağlı olarak dijital ortama geçilmesiyle görüntülerin kaydedilmesi için SD kartlar ve harddiskler kullanılmaktadır. Bunların içerisinde büyük boyutlarda video, fotoğraf kaydedilebilmekte ve bilgisayara bağlanarak içerisinde yer alan belgelere erişilebilmektedir. Ayrıca televizyon yayıncılığı alanında geliştirilen robot kameralarla doğrudan depolama alanına videolar kaydedilebilmektedir. Bunlar aracılığıyla ham halde gelen videoların; dijital ortamda yer alan sunucu, LTO (Linear Tape Open), veri tabanı, bulut depolama gibi depolama ve erişim ortamlarına aktarımı sağlanmaktadır. Doğrudan dijital ortamda üretilen videolarla birlikte, günümüzde analog ortamda bulunan videoların da dijital ortama aktarımı yapılmaktadır.

¹⁴ <https://www.bbc.co.uk/archive/whats-in-the-bbc-archives/zmvvxye> [Erişim tarihi: 16.05.2021].

¹⁵ <http://www.trt.net.tr/kurumsal/tarihce.aspx> [Erişim tarihi: 28.09.2021]

¹⁶ Özcan, *Görsel ve İşitsel Arşivler Kapsamında Ele Alınan Televizyon Arşivleri: TBMM TV Örneği*, s. 85-86.

¹⁷ Betacam: Sony tarafından üretilmiş ve 1982'de kullanılmaya başlanmış videokasettir. Televizyon yayıncılığında analog ortamda kullanılan görüntü ve ses formatıdır.

¹⁸ U-matic: Sony tarafından üretilen ve 1973'te kullanılmaya başlanan U-matic, geliştirilen ilk analog videokaset formatıdır. Bundan önce üretilenler açık makara halindedir.

¹⁹ https://archive.ifa.org/VI/6/dswmedia/en/pdf/txt_magn.pdf [Erişim tarihi: 03.10.2021]

Televizyon Arşivlerinin Önemi

Her kurumun arşivi, vermiş olduğu hizmetleri ve yaptığı çalışmalarını ürettiği belgelerle yansıtmaktadır. Belge; *“Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerin iş ve işlemleri neticesinde oluşan, üretim biçimleri ve donanım ortamları ne şekilde olursa olsun bir bilgiyi içeren yazılmış, çizilmiş, resmedilmiş, görüntülü, sesli veya elektronik kayıt”* tır.²⁰ Kurum içinde üretilen belgelerin ortaya çıkarılması ve yenilerinin üretilmesi arşivlerin varlığıyla sağlanmaktadır. Bu açıdan *“Arşivlerin varlık nedeni, sahip oldukları orijinal bilgi kaynaklarını uygun koşullarda koruyarak gerektiğinde bu kaynaklardan yararlanılmasını sağlamaktır. Bunu gerçekleştirmek için arşiv materyallerini bir yığın olmaktan kurtararak arşivlerin bir bilgi merkezine dönüştürülmesi gerekir.”*²¹

Görsel ve işitsel arşiv türlerinden olan televizyon arşivlerinin varlık nedeni, analog veya dijital ortamda sahip olduğu video, ses, fotoğraf gibi görsel ve işitsel materyallerle günümüz ve geçmiş hakkında görsel-işitsel bilgi kaynağı ve deliller sunmaktır. Televizyon kanallarında yapılan ve televizyon arşivlerinde arşivlenen her yayın bilimsel, kültürel, hukukî olarak bilgi kaynağı ve/veya kanıt niteliğine sahiptir. Bu arşivler, bir televizyon kanalında sistemin ana parçalarından birini oluşturmaktadır. Bağlı olduğu televizyon kanalının vizyonunu, görevlerini, çalışmalarını özetlemekte, yapmış olduğu yayınlar ve televizyon kanalının geçmişi televizyon arşivleri ile yansıtılabilmektedir. Ayrıca yeni videolar, üretilmiş videoların arşivlenerek kullanıcıların yararlanmasına sunulmasıyla üretilebilmektedir.

Televizyon arşivlerinde, diğer arşiv türlerinden farklı olarak kaydedilen videoların üretildiği zamanda tasnifinin ve tanımlamasının yapılarak gerekli fiziksel koşullarda korunması oldukça önemlidir. Sistemli olarak bu yapılmadığında arşiv belgesinin kaybolmasına yani hiç üretilmemiş duruma gelmesine neden olmaktadır. Televizyon kanallarında arşiv, var olan ve üretilen materyalin düzenli hale gelmesini, böylelikle sistemin işlemesini ve kullanıcıların taleplerinin karşılanmasını sağlamaktadır. Televizyon arşivleri bulunduğu televizyon kanalı içerisinde dinamik bir yapı sergilemektedir. Arşiv materyalinin üretiminin ve arşivleme faaliyetlerinin devamlı yapılmasının yanında, kullanıcıların ve kanalların arşivlerden yararlanması da devamlılık göstermektedir.

Televizyon kanalları günümüzde 7/24 yayın yapmaktadır. Kesintisiz yayının yapılabilmesi için hem ekonomik açıdan hem de devamlı yapılacak yayın bulunmadığından belirli zamanlarda arşivlerde bulunan videolardan yararlanılarak yayın yapılmaktadır. Yani televizyon kanallarında yayın politikasına uygun olarak sürekli yayın yapılabilmesi için televizyon arşivlerinin ve arşiv sisteminin oluşturulması oldukça önemlidir.

Örneğin; bir parlamento televizyonu olan TBMM TV’de Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin programına göre hafta içi salı, çarşamba ve perşembe olmak üzere üç gün Meclis’te yapılan genel kurul, siyasi parti grup toplantıları ve haberler canlı

²⁰ Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik, T.C. Resmi Gazete (18 Kasım 2019 - 30922).

²¹ Fatih Rukancı ve Hasan Koç, “Arşivcilikte Genel Tasnif Sistemi ve Bileşenleri”, *Arşiv Dünyası*, II (2010), s. 2.

yayın olarak aktarılmakta, diğer günlerde veya bu toplantılar olmadığında TBMM ile ilgili belgeseller yayımlanmaktadır.²² Bu yayınlar, TBMM TV Arşivi'nde arşivlenen video görüntülere erişim sağlanarak yapılmaktadır. Ayrıca haber yapılırken arşivde tutulan güncel ve geçmiş tarihli videolardan yararlanılmaktadır. Bunun için TBMM TV'de arşiv, sistemin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Televizyon Arşivlerinin Politikası

Televizyon arşivleri, geleceğe geçmiş ve günümüzle ilgili görsel ve işitsel bir hazine sunmaktadır. Televizyonlarda üretilen yayınlar tekrar kullanıldığı ve yayımlandığı için, kâğıt ortamında bulunan kurum arşivlerinde olduğu gibi, ayıklama, imha veya devir teslim süreleri bulunmamaktadır. Bünyesinde bulunduğu televizyon kanalının yayın politikası ve yayın kurulu kararlarına göre arşiv materyali olarak süresiz saklanabilmektedir.

Televizyon arşivlerinde bulunan görsel ve işitsel materyalin toplanması, düzenlenmesi, organizasyonu, erişimi, güvenliği, muhafazası ve arşiv politikaları belge ortamındaki klasik arşivden farklıdır.²³ Bunun için televizyon arşivlerinde, arşiv materyalinin korunabilmesi ve tekrar yararlanılabilmesi için bir arşiv sistemi oluşturulmadır. Televizyon arşivlerinde oluşturulan bu sistemin işlemesi için televizyon kanalı tarafından belirlenen politikaya göre üretilen videoları toplamak, bilgi kaynağı olarak yönetmek, tasnifini, analiz ve özetlemesini yapmak, video bölümlenme, içerik tabanlı video indeksleme ve arama yöntemlerini geliştirmek gereklidir.²⁴ Arşiv belgeleri bu adımlardan sonra kullanıcıların yararlanması için erişime sunulmaktadır.

a. Belge Üretimi ve Sağlama

Televizyon arşivlerinde, televizyon kanallarında hazırlanıp yayımlanan haberlerin, programların, dizilerin video kayıt ortamlarına (analog veya dijital) kaydedilmesiyle arşiv materyali üretilmektedir. Televizyon arşivlerinde, televizyon kanallarının kendi ürettiği arşiv materyalinin yanında başka kanallardan, yayın şirketlerinden ya da devlet kurumlarından açık artırmada veya doğrudan satın alma, bağış ve devir gibi yöntemlerle televizyon kanalına sağlanan arşiv materyali de bulunmaktadır.²⁵

Kayıtların oluşturulması için geçmişten günümüze teknolojik gelişmelere göre farklı kayıt ortamları kullanılmıştır. Teknolojik gelişmeler doğrultusunda televizyon kayıt sistemlerinde kullanılan araçlarla bağlantılı olarak donanım ve

²² <https://www.tbmm.gov.tr/TbmmTelevizyonu> [Erişim tarihi: 28.09.2021]

²³ Helen P. Harrison, "Audiovisual Archives", *Audiovisual Archives: A Practical Reader* içinde, yay. haz. Helen P. Harrison. (Paris: UNESCO, 1997), s. 2.

²⁴ Celso L. Souza, Flávio L. C. Pádua, Cristiano F. G. Nunes, Guilherme T. Assis ve Giani D. Silva, "A unified approach to content-based indexing and retrieval of digital videos from television archives", *Artificial Intelligence Research*, 3 (2014), s. 49.

²⁵ Harrison, *Audiovisual Archives*, s. 5.

yazılımlar da güncellenmektedir.²⁶ Televizyon arşivlerinde ilk video kayıtlar ve arşiv materyalleri dijital ortamın gelişmediği zamanlarda analog ortamda üretilmiştir. Analog ortamda çok çeşitli biçim ve özellikte ses ve/veya video bilgilerini taşıyan manyetize kaplamalı polyester şeritten oluşan açık makara şeklinde bantlar/videokasetler kullanılmaktadır.²⁷ Bu materyalde bulunan manyetik tabaka, video ve ses sinyalinin kaydederek depolama özelliğine sahiptir.

Teknolojinin bu alanda gelişmesiyle farklı özelliklere sahip bant/videokasetler ortaya çıkmıştır. Kayıt türü, kayıt tekniği, kullanılan kayıt teknolojisi, görüntü kayıt süresi gibi özelliklerine göre zamanla çeşitlenmiştir. VHS kasetleri, U-matic, Betamax, Betacam, Video2001 teknolojinin gelişmesiyle çeşitlenen analog ortamdaki arşiv materyali türlerine örnek olarak verilebilir.²⁸ Bu kayıt teknolojisinin ortaya çıkmasıyla televizyon arşivleri gelişmeye ve belge üretimi yapılmaya başlanmıştır. Ses ve görüntüleri kaydetmenin yanında izleme, videoyu yavaşlatma, hızlandırma, ileri veya geriye sarma, çoğaltma gibi imkânlar da sunmaktadır.

Şekil 1: Televizyon Arşivi Analog Ortam Bant ve Video Kasetler

Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/Video_kaset#/media/Dosya:Assorted_video_tapes.JPG

[Erişim tarihi: 20.05.2021]

Günümüzde videolar dijital formatta üretilmektedir. Video kayıt araçları olarak hafıza kartları, SD kartlar, harddiskler, LTO (Linear-Tape Open) kasetler, sunucular gibi depolama araçları ile video ve ses aktarımı, düzenlenmesi, çoğaltılması, kullanımı için bilgisayar donanımları ve yazılımları kullanılmaktadır. Donanım ve yazılımlar aracılığıyla videolar dijital ortamda üretilip dijital ortamda kaydı

²⁶ Özcan, Görsel ve İşitsel Arşivler Kapsamında Ele Alman Televizyon Arşivleri: TBMM TV Örneği, s. 42.

²⁷ Edmondson, *Audiovisual Archiving: Philosophy and Principles*, s. 16.

²⁸ https://archive.ifla.org/VI/6/dswmedia/en/pdf/txt_magn.pdf [Erişim tarihi: 03.10.2021]

yapılmaktadır.²⁹ Dijital ortama geçişle, video görüntülerin daha kaliteli şekilde üretiminin yanında, kayıp yaşanmadan aktarımı, sınırsız sayıda görüntülenebilme ve kopyalanması, farklı kalite ve sıkıştırma standardında arşivlenmesi ve paylaşımı, kalitesi bozulmadan kullanımı, hızlı şekilde düzenlenmesi, arşivlenmesi, kolay erişimi sağlanmaktadır. Üretilen videonun aktarımı ve arşivlenmesinde bazı görüntü sıkıştırma standartları kullanılmaktadır. Bu standartlar MPEG-1,³⁰ MPEG-2,³¹ MPEG-4,³² H-264³³ gibi çeşitli cihazlarda videonun oynatılmasını, fazla yer kaplamadan depolanmasını sağlayan ve uluslararası çapta kullanılan standartlardır. Gelişen teknolojiyle birlikte bu standartlar da geliştirilmiş, farklı cihazlarda videonun görüntülenmesini sağlamıştır.

Televizyon arşivlerinde dijital ortama geçişle analog ortamda bulunan ses kayıtları, videolar ve görsel kayıtların da dijital ortama aktarımı gerekmiştir. Bu aktarımın sağlanması için televizyon arşivlerinin ilk oluşmaya başladığı zamanlarda kullanılan materyaller VTR cihazları³⁴ ve kurgu programı (EDIUS, Adobe Premiere gibi) aracılığıyla dijital ortama aktarımı sağlanmaktadır. Bu aktarımda orijinal videoya mümkün olduğunca en yakın kalitede bir kopyasının elde edilmesi ve video görüntülerin yok olmasının önüne geçmek amaçlanmaktadır.

b. Tasnif

Belge Yönetimi ve Arşiv Terimleri Sözlüğü'nde düzenleme başlığında ele alınan tasnif; "Arşiv belgelerinin ait olduğu kurumun, kurumsal ve fonksiyonel ilişkilerini gösterecek biçimde provenans (aslî düzen) yöntemi uyarınca ve erişim araçlarının hazırlanmasına imkân verecek şekilde organize edilmesi işlemleri" olarak tanımlanmıştır.³⁵ 11 sayılı Devlet Arşivleri Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik'te ise tasnif; "Arşivciliğin temel ilke ve teknikleri uygulanarak arşiv belgelerinin düzenlenmesi çalışmaları" ifadesiyle yerini almıştır.³⁶ Tasnif genel olarak, devredilen veya devralınan arşiv materyalinin düzeninin kontrol edilmesi, düzenlenmiş ise neye göre düzenlendiğinin anlaşılması, yani aslî düzeninin korunarak erişim ve depolanmasının yapılması, düzensiz veya düzeni bozulmuş arşiv materyalinin kolay erişimini sağlamak üzere arşiv materyaline uygun tasnif yönteminin

²⁹ Özcan, *Görsel ve İşitsel Arşivler Kapsamında Ele Alınan Televizyon Arşivleri: TBMM TV Örneği*, s. 54-55.

³⁰ MPEG-1 (ISO/IEC 11172): Video ve ses sıkıştırmaya yönelik geliştirilen ilk MPEG standardıdır. Video ve sesin VCD'de oynatılmasını sağlamak için geliştirilmiştir.

³¹ MPEG-2 (ISO/IEC 13818): Video ve sesin uydu yayını ve kablolu televizyonlarda, DVD'de oynatılması için geliştirilen video ve ses sıkıştırma standardıdır.

³² MPEG-4 (ISO/IEC 14496): Yüksek çözünürlüklü videoların sıkıştırılması için geliştirilmiştir. Videoların uydu yayınlarında, mobil cihazlarda, bilgisayar vb. ortamlarda kullanılabilmesi için geliştirilmiştir.

³³ H-264: Düşük boyutlarda yüksek kalitede videoların oynatılması için geliştirilmiş sıkıştırma standardıdır. Videonun birçok telefon sisteminde ve televizyon yayınlarında oynatılmasını sağlamak için geliştirilmiştir.

³⁴ VTR Cihazları: Televizyon alanında videokasetlerde kayıt yapma ve okuma sistemidir.

³⁵ *Belge Yönetimi ve Arşiv Terimleri Sözlüğü*, haz. Sekine Karakaş, Fatih Rukancı ve Hakan Anameriç, (Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 2009), s. 18.

³⁶ 11 Sayılı Devlet Arşivleri Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, T.C. Resmi Gazete (16 Temmuz 2018 – 30480); Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik, 2019.

uygulanmasına karar verilmesi faaliyetlerini kapsamaktadır. Bu noktada belgelerin üretiliş kaynağı ile amacı, üretilen belgelere kolay erişimi sağlayabilecek ve kolay depolanabilecek tasnif ve sıralama yöntemlerinin uyumlu biçimde kullanılması gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Televizyon arşivlerinde, televizyon kanalının birimlerinde kayıt altına alınıp televizyon arşivine devredilen arşiv materyaline kolay erişim sağlamak için tasnifinin yapılması gerekmektedir. Televizyon kanalının görevlerini, verdiği hizmetleri ve birimleri arasındaki işleyişi yansıtacak şekilde tasnif yapılmalıdır. Bunun için ilk adımda hem analog hem de dijital ortamda birim arşivinden devralınan arşiv materyalinin, kendi alanıyla ilgili yayınlar yapan birimin faaliyetlerini yansıtan aslı düzeninin korunup korunmadığının, başka birimden arşiv materyalinin karışmış ve devralınan arşiv materyalinin aslı ve/veya kopyası olup olmadığının kontrolü yapılmalıdır. Birimden alınan arşiv materyalinin düzenini koruduğu tespit edildiğinde televizyon arşivine mevcut düzeniyle yerleştirilmelidir. Aslı düzenine uygun olmadığı tespit edildiğindeyse, televizyon kanalı biriminin faaliyet alanına ve organizasyon yapısına uygun bir düzenleme yapılmalıdır.

Televizyon arşivine birimlerden devralınacak farklı kayıt/taşıyıcı ortamda bulunan arşiv materyalinin görüntüleme durumu kontrol edilmeli; arşiv materyalinin özellikle analog ortamda bulunan bantların, video ve ses kasetlerinin çalışıp çalışmadığı, bunlarda herhangi bir hasar bulunup bulunmadığı tespit edilmelidir. Hasar tespit edildiğinde arşiv materyalinin onarımı yapılmalıdır. Dijital ortamda bulunan arşiv materyalinin de görüntülenirken hata verip vermediği, görüntü ve ses kalitesi, kaydedildiği formatın tespiti yapılmalıdır. Sonrasında erişimde belirleyici olan ana unsura göre sıralaması yapılmalıdır. Bu sıralama analog ve dijital ortamda bulunan arşiv materyali için;

- Arşiv materyalinin üretildiği ortam (analog ve dijital),
- Materyal türü (bant, videokaset, ses kayıtları, CD vb.),
- Yayın türü (haber, dizi, program vb.),
- Yayın tarihi,
- Yayının çekildiği/geçtiği coğrafi alan,
- Teması (eğlence, bilgilendirici, seyahat, kültür-sanat vb.)

gibi seçenekler kullanılarak sıralaması yapılmalıdır.³⁷

Televizyon arşivlerinde analog ortamda videokaset kutularının ya da bant markalarının üzerinde, videokaset/bandın bütününe görüntülemeye gerek kalmadan içeriği hakkında bilgi edinilmesini sağlayan videonun adı, ne hakkında olduğunu açıklayan özet bilgi yer almalıdır. Dijital ortamda bunlarla birlikte videoyu tanımlayan görüntü karesi seçilmelidir. En son aşamada analog ortamda bulunan arşiv materyalinin bant ve videokasetlerin ebatlarına göre uzun süre saklanmasını sağlayacak sert plastik kapaklı kutulara yerleştirmesi yapıldıktan sonra hazırlanan

³⁷ Özcan, *Görsel ve İşitsel Arşivler Kapsamında Ele Alınan Televizyon Arşivleri: TBMM TV Örneği*, s. 46-47.

düzeni içinde arşiv mekânında raf, depo veya odalara yerleştirilmelidir. Dijital ortamda ise ait olduğu dosya, depolama ve yedekleme alanına yerleştirilmesi sağlanmalıdır. Böylelikle televizyon arşivlerinde birimlerin işleyiş düzeni yansıtılarak, birimlerde üretilen arşiv materyalinin belirli bir düzeni varsa bunların bölünmeden, birbiriyle olan ilişkisi ve bir bütün halinde aslı düzeni korunarak tasnifinin yapılması sağlanacaktır.

c. Tanımlama

Tanımlama; “Kullanıcıların aradığı belgeye erişebilmesi için belgenin kaydını oluşturarak orijinal materyalin kullanım miktarını en aza indirerek güvenliğini sağlamayı amaçlayan, belgeyi aramaya yönelik erişim araçlarının oluşturulduğu süreçtir.”³⁸ Tanımlama, tasnif sürecinin tamamlanmasından sonra arşiv materyalinin ayrıntılı olarak incelenmesi, materyali yansıtan bilginin, diğer materyalle arasındaki bağlantıların ve erişim uçlarının belirlenmesi sürecidir. Bu süreçte arşiv materyalinin bilgilerini yansıtan tanımlanmasının yapılarak, kullanıcıların ilgili materyale kolay ve kısa yoldan erişimi amaçlanmaktadır. Bunun için arşiv materyali üzerinde detaylı bir inceleme yapılarak, materyalin kimliğini içeren, kullanılmasını sağlayan, ona özgü veriler girilmektedir. Televizyon arşivlerinde analog ve dijital ortamda erişim için video içeriklerinin tanımlanması gereklidir. Bunun için her arşiv materyallerinin üst verisi girilmektedir. Üst veri; “Belgeyi tanımlayan veya herhangi bir özelliğini belirten unsurların her biri”dir.³⁹ Bu veriler aracılığıyla hem analog ortamda hem de dijital ortamda bulunan videoların birbirleriyle olan ilişkisi yansıtılmaktadır.

Analog ortamda içerik tanımlaması ses ve görüntünün bulunduğu bantlar veya videokasetlerin her biri üzerinde bütün olarak yapılmaktadır. Bu materyallere kaydedilen üst veriler;

- Görüntünün ya da eserin adı,
- Tarihi,
- Medya türü (video ve/veya ses),
- Videonun veya sesin kaydedildiği alındığı zaman,
- Kapsadığı süre,
- Devamı olan/olduğu kaset veya bant sayısı,
- Yapım türü (sinema filmi, televizyon yayını, haber, toplantı gibi),
- Konusu,
- Yer alan kişiler,
- Her kişinin görüntüde bulunduğu zaman dilimi,
- Görüntü türü (renkli, siyah-beyaz),

gibi tanımlayıcılardan oluşmaktadır.⁴⁰

³⁸ Pearce-Moses, *A Glossary of Archival and Records Terminology*, s. 112.

³⁹ Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik, 2019.

⁴⁰ Özcan, *Görsel ve İşitsel Arşivler Kapsamında Ele Alınan Televizyon Arşivleri: TBMM TV Örneği*, s. 153-154.

Dijital ortamda ise her görüntü karesi için tanımlama yapılabilmektedir. İçerik tanımlamada;

- Görüntünün ya da eserin adı,
- Tarihi,
- Medya türü (video ve/veya ses)
- Görüntünün içinde yer alan kişiler,
- Kapsadığı süre,
- Yer alan kişiler,
- Emeği geçenler (kurgucu, metin yazarı, kameraman, yönetmen vb.),
- Konusu,
- Formatı [MXF (Material Exchange Format), MPEG, AVCHD (Advanced Video Coding High Definition)],

The screenshot displays the 'Veri Depolama Alanları' (Data Storage Areas) section of the TBMM YASAVİZYON application. It features a table with columns for 'Depo', 'Giriş', 'Çıkış', 'Süre', 'Oluşturulma', and 'Değiştirilme'. Below the table, there are sections for 'Üst Veri Alanları' (Main Data Fields) and 'Kıymalı Üst Veri Alanları' (Valued Main Data Fields). The 'Üst Veri Alanları' section includes fields for 'Kurgu Tarihi' (18.07.2021 12:06:24), 'Kurgu Başlangıç Saati', 'Kurgu Bitiş Saati', 'Kurgucu', 'Kameraman', and 'Muhabir', each with a 'Seçiniz' dropdown menu. The 'Kıymalı Üst Veri Alanları' section includes a 'Şablonlar' dropdown set to 'Genel Kurul' and various fields for 'Genel Bilgiler' (Argiv No, LTO No, Tarih), 'Genel Kurul Detayları' (Dönem, Yasama Yılı, Başlangıç, Oturum, Oturum Başkanı, Gündem), 'Hatip' (Unvan, Konumu, Ad Soyad, Parti, Seçim Bölgesi, Konu), 'Oylama Tipi', 'Oylama Sonucu', 'Apkılama', and 'Süre / Time Code' (Net Süre / Time Code, Başlangıç Saati / TC In, Bitiş Saati / TC Out). Each field has a 'Seçiniz' dropdown menu or a text input field. 'Kaydet' buttons are present at the end of each section.

Şekil 2: TBMM YASAVİZYON Uygulaması İçerik Tanımlama (Fotoğraf: Gözde Özcan)

- Görüntü kalitesi (6 MP⁴¹, 8 MP, 12 MP gibi),
- Yapım türü (program, haber, belgesel, röportaj gibi),
- Görüntünün orijinal/kopya olduğu,

gibi veriler girilebilmektedir.⁴²

Örneğin; TBMM TV Arşivi'nde veri tabanı olarak kullanılan YASAVİZYON'a bakıldığında tanımlama alanları televizyon kanalının işleyişine, TBMM'de düzenlenen toplantı ve etkinliklere göre oluşturulduğu görülmektedir. İçerik tanımlaması için; toplantı türünün adı (genel kurul, grup toplantısı, komisyon, basın toplantısı, heyet kabulü gibi), tarih, konuşma yapan milletvekilinin adı-soyadı, seçildiği il, partisi, toplantının oturum bilgileri, konuşmanın yapıldığı dönem, yıl, birleşim-oturum sayısı ve konuşmanın konusu gibi veri giriş alanları oluşturulmuştur. Her video için bu alanlara veri girilerek videoların tanımlaması yapılmaktadır.⁴³ YASAVİZYON'da yapılan bu tanımlama TBMM'de düzenlenen ve TBMM TV tarafından yayımlanan videoların içeriğini yansıtmakta, TBMM'de dönem, yasama yılına göre girilen veriler ile milletvekili adı-soyadı, seçildiği il, partisi güncellenmektedir. TBMM TV Arşivi'nin hizmetlerini vermesi, videoların tanımlaması ile videolara basit ve gelişmiş arama yaparak erişim sağlanması için yeterli olmaktadır.

Televizyon arşivlerinde arşiv materyalinin içeriğini yansıtırken yapılan tanımlamada üst veri standartları kullanılmaktadır. Üst veri standartları ile dijital ortamda bulunan kaynakların içeriği ve özellikleri standart bir düzende yansıtılmaktadır. Aynı zamanda üst veri standartlarının kullanımı, materyalin tanımlanmış içeriği ile birlikte farklı ortamlara, farklı kaynaklara aktarımını sağlamakta; videoları yönetme, arama ve paylaşma sürecini daha basit, doğru ve verimli hale getirmektedir. Televizyon arşivlerinde kullanılan üst veri standartlarına örnek verilecek olursa bunlardan birini IPTC (International Press Telecommunications Council) tarafından geliştirilen, televizyon alanında kullanılan birçok standart, yazılım ve formatla uyumlu olarak çalışan ve videoların içeriğinin tanımlanmasını sağlayan Video Metadata Hub oluşturmaktadır. Video Metadata Hub, videonun içeriğine yönelik görüntü özelliklerini, teknik özellikleri, yasal hakları açıklamaya yönelik geliştirilmiş bir standarttır.⁴⁴ Ayrıca Video Metadata Hub, çeşitli video üst verilerinin farklı üst veri standartlarında nasıl ifade edilebileceğini tanımlar. Yani, herkesin aynı üst veri standardını benimsemesini gerektirmeden paylaşılan üst verinin kullanımını ve değişimini sağlamaktadır.⁴⁵

Bir diğer örnek ise EBU (The European Broadcasting Union) tarafından geliştirilen televizyon ve radyoculuk alanlarında ses ve videoların içeriğinin tanımlanmasını

⁴¹ MP (Megapixel): Bir görüntü karesinde görüntüyü oluşturan nokta sayısı, çözünürlük. MP boyutu, görüntü kalitesini etkilemektedir.

⁴² Özcan, *Görsel ve İşitsel Arşivler Kapsamında Ele Alınan Televizyon Arşivleri: TBMM TV Örneği*, s. 88-90.

⁴³ Özcan, *Görsel ve İşitsel Arşivler Kapsamında Ele Alınan Televizyon Arşivleri: TBMM TV Örneği*, s. 140-142.

⁴⁴ Özcan, *Görsel ve İşitsel Arşivler Kapsamında Ele Alınan Televizyon Arşivleri: TBMM TV Örneği*, s. 66-67.

⁴⁵ Stuart Myles, *TV News Archives and IPTC's Video Metadata Hub*, (IPTC, 2018), s. 2.

sağlayan, Dublin Core'un uzantısı olan EBUCore'dur.⁴⁶ EBUCore görsel-işitsel arşiv materyalinin içeriğini, teknik ve yapısal özelliklerini tanımlamaktadır. Görsel ve işitsel materyalin tanımlanarak, korunmasını ve yönetilmesini sağlamakta, görsel ve işitsel materyale erişim sağlamak için kullanılmaktadır. Semantik Web modeli ile uyumlu olarak geliştirilmiştir. Esnek bir yapıdadır, her kullanıcı görüntülenecek arşiv materyalinin içeriğinin ayrıntısına karar verme yetkisine sahiptir.⁴⁷ Görsel ve işitsel materyalin tanımlanması için geliştirilmiş bu üst veri standartları incelendiğinde, esnek bir yapıda olduğu, her televizyon kanalının işleyişine göre şekillenebildiği ve farklı üst veri standartlarıyla uyumlu olduğu görülmektedir.

d. Muhafaza/Koruma

Muhafaza, "Arşiv malzemesinin, çeşitli hasar ve bozulmalara karşı uzun süre korunabilmesi için uygulanan fiziki ve kimyasal uygulamaların tümü"dür.⁴⁸ Bu aşamada arşivlerde, her türlü belgenin yangın, rutubet, zararlı haşereler, hırsızlığa; dijital ortamda bulunan belgelerin ise siber saldırılar, yazılım veya donanımdan kaynaklanan kayıplara karşı korunması için gerekli önlemlerin alınarak uygun arşiv mekânının ve sisteminin oluşturulması gereklidir. Bu ortamlar için farklı muhafaza ve koruma yöntemleri uygulanmaktadır.

Analog ortamda videokasetler, bantlar, filmler bulunmaktadır. Bu materyaller, polyester film taban üzerine yapıştırıcıyla yerleştirilen manyetik tabakadan oluşmaktadır. Bundan dolayı bulunduğu ortamda kimyasal değişime duyarlı ve kolayca tahrip olmaktadır.⁴⁹ Nem ve sıcaklık, mekanik deformasyon, manyetik kayıplar, toz ve kir bu materyallerin işlevini ve bilgi erişimini etkileyen ana faktörleri oluşturmaktadır.⁵⁰ Tahribatın önlenmesi için analog ortamda bulunan kaset ve/veya bantların ve bunların kullanımını sağlayan cihazların tozdan korunması, uygun nem ve sıcak değerleri arasında saklanması, cihazların bakımının yapılması, kaset ve/veya bantların darbelere karşı hasar görmemesi için kutularda saklanması, manyetik bantların yapışmasının önüne geçilmesi için belirli aralıklarla ileri-geri olarak hızlı sarma işleminin uygulanması sağlanmalıdır.⁵¹ Bununla birlikte hiçbir bilgi taşıyıcısının sonsuz ömrü yoktur. Arşiv materyalinin ürettiği bilginin yok olmasının önüne geçmek için gerekli durumlarda orijinal arşiv materyalinin restore edilmesi, orijinalinin korunarak içinde bulunan videonun gelişen teknolojiye ve farklı materyallere aktarımı yapılmalı; arşiv materyalinin kopyalarının kullanıcı tarafından kabul edilebilir bir format ve televizyon standardında olmalıdır.⁵²

⁴⁶ Özcan, *Görsel ve İşitsel Arşivler Kapsamında Ele Alınan Televizyon Arşivleri: TBMM TV Örneği*, s. 66-67.

⁴⁷ *EBUCore Metadata Set (EBUCore)*, (Geneva: SP Production, 2020), s. 7-8.

⁴⁸ *Belge Yönetimi ve Arşiv Terimleri Sözlüğü*, s. 33.

⁴⁹ *Kütüphane Malzemesinin Bakım ve Kullanımında IFLA İlkeleri*, der. ve haz. Edward P. Adcock, çev. Şekibe Nihal Somer, (İstanbul: IFLA, 2011), s. 61.

⁵⁰ https://archive.ifla.org/VI/6/dswmedia/en/pdf/txt_magn.pdf [Erişim tarihi: 03.10.2021]

⁵¹ *Kütüphane Malzemesinin Bakım ve Kullanımında IFLA İlkeleri*, s. 62-63.

⁵² Harrison, "Audiovisual Archives", s. 4-5; Brian Jenkinson, "Television Archives", *Audiovisual Archives: A Practical Reader* içinde, yay. haz. Helen P. Harrison, (Paris: UNESCO, 1997), s. 305.

Analog ortamda bulunan arşiv materyalinin uzun süre, yıpranmadan ve hırsızlığa karşı korunabilmesi için bulunduğu arşiv mekânının özellikleri ön plana çıkmaktadır. Buna ilişkin ülkemizde Türk Standardları Enstitüsü tarafından 12.10.2006 tarihinde kabul edilen ve yürürlükte olan, TS 13212 Arşiv Mekânlarının Düzenlenmesi: Genel Kurallar başlıklı standart kullanıma sunulmuştur. Bu standartta arşiv materyalinin korunabilmesi için arşiv mekânlarında olması gereken fizikî, yapısal ve iç donanım özellikleri ile arşiv belgelerinin zarar görmemesi, çalınmaması için arşiv mekânında alınması gereken önlemler vurgulanmaktadır. Televizyon arşivlerinde bulunan bant, kaset, disket, CD vb. belgelere yönelik, “Kendi saklama kapları içinde özel olarak dizayn edilmiş ve bu belgelerin ebatlarına göre raflandırılmış paslanmaz çelik dolaplarda korunmalıdır.” ifadesi yer almaktadır.⁵³ Bunun dışında ilgili standartta televizyon arşivlerinde arşiv mekânına ve analog ortamda bulunan arşiv materyaline ilişkin bir ifade yer almamaktadır.

Şekil 3: TBMM TV Arşivi Analog Ortam Videokasetlerin Muhafazası (Fotoğraf: Gözde Özcan)

⁵³ TS 13212 Arşiv Mekânlarının Düzenlenmesi: Genel Kurallar, (Ankara: Türk Standardları Enstitüsü, 2006).

Televizyon arşivlerinde analog ve dijital ortamda bulunan arşiv materyalinin gerekli bilgi güvenliğinin sağlanması için erişim sınırı getirilmeli, kullanıcıların kimlik bilgisi ile arşivden yararlanması sağlanmalı, yetkisi bulunmayan kişilerin erişimi engellenmelidir. Bununla birlikte dijital ortamda bulunan arşiv materyalinin siber saldırılara, virüslere karşı korunması için güvenlik sistemi oluşturulmalıdır. Güvenlik sistemlerine ilişkin ülkemizde önemli bir düzenlemeyi 02.03.2006 tarihinde Türk standardı olarak kabul edilen, son olarak 22.05.2017'de güncellenen, TS ISO/IEC 27001 Bilgi Teknolojisi-Güvenlik Teknikleri-Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemleri-Gereksinimler başlıklı standart oluşturmaktadır. Bu standart, kuruluşun yapısına ve işleyişine göre bilgi güvenliği risklerinin ortaya çıkarılması, ihtiyacına uygun güvenlik tedbirlerinin alınmasını ve bilgi güvenliği yönetim sisteminin geliştirilmesini amaçlamaktadır.⁵⁴ Bu konuda ülkemizde önemli olan bir diğer düzenleme ise, 06.07.2019 tarihinde 30823 sayılı T.C. Resmî Gazete'de yayımlanan 2019/12 sayılı Bilgi ve İletişim Güvenliği Tedbirleri konulu Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'dir. Genelgenin genelinde bilgi üretiminin, bilgi paylaşımının dijital ortamlarda yapılması ve bilgiye erişimin daha kolay olması sonucunda artan güvenlik riskine karşı bilgi güvenliğinin sağlanmasına yönelik tedbirler yer almaktadır.⁵⁵ Faaliyetlerine dijital ortamda devam eden televizyon arşivlerinde de bu düzenlemelere uygun tedbirler alınmalıdır.

Televizyon arşivlerinde arşiv materyalinin güvenliğine ilişkin diğer önlem; dijital ortamda arşiv materyallerinin tek bir yerde değil, yedekleme yapılarak saklanmasıdır. Bunun için sunucular üzerinde depolamanın yanında, veri tabanları oluşturulmalı, yedekleme için gerektiğinde erişim sağlanacak bulut depolama ya da LTO kasetleri kullanılmalıdır. Birden fazla ortama kaydedilerek bir sistemin çökmesi, siber saldırı gibi durumlarda diğer sistemin kullanımına geçilerek arşivin yok olmasının önüne geçilmektedir.⁵⁶ Ayrıca dijital ortamda arşiv materyaliyle birlikte kullanılan cihazlarda herhangi bir bozulma ya da hasara uğramanın yaşanmaması için sistem cihazlarının bulunduğu alanlar sıcaklık ve nem değerleri, elektrik ve internet bağlantıları açısından uygun olmalıdır.

Bilgiye sürekli erişim için muhafaza ve koruma yöntemlerinden bir diğeri de arşiv materyalinin farklı taşıyıcı ortamlara ve formatlara aktarımıdır. Bunun için günümüzde, analog ortamda bulunan arşiv materyalinin yedeklenmesi ve yıpranmadan dolayı zamanla yok olmasının önüne geçilmesi için dijital ortama aktarımı yapılmaktadır. Bununla birlikte, kopyaların güncel bir kayıt formatında ve kullanıcılar tarafından tercih edilen bir televizyon standardında olmalıdır.⁵⁷

Örneğin; televizyon arşivlerinde dijital ortamda muhafaza konusunda ülkemizde en güzel örneklerden biri olan TRT Arşivi'nde Sayısal Arşiv Sistemi 2000

⁵⁴ TS ISO/IEC 27001, *Bilgi Teknolojisi-Güvenlik Teknikleri-Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemleri-Gereksinimler*, (Ankara: Türk Standartları Enstitüsü, 2017).

⁵⁵ 2019/12 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Bilgi ve İletişim Güvenliği Tedbirleri Genelgesi, T.C. Resmi Gazete, (6 Temmuz 2019-30823).

⁵⁶ <https://metus.com/tech-specs-mam/> [Erişim tarihi: 30.09.2021]

⁵⁷ Jenkinson, "Television Archives", s. 308.

yılında oluşturulmaya başlanmış, 2008 yılında tamamlanarak erişime açılmıştır. Bu süreçte analog ortamda bulunan arşiv materyalinin dijital ortama aktarımı sağlanmış, sistemin erişime açılmasından sonra arşiv materyali dijital ortamda üretilmiştir.⁵⁸ Tamamen dijital ortama geçişle birlikte TRT Arşivi'nde arşiv materyallerinin muhafazası için yedekleme yapan bir sistem oluşturulmuştur. Bu sistemde üç farklı yedekleme yöntemi kullanılmaktadır:

- Arşiv yazılımları veya veri tabanları aracılığıyla hemen erişim sağlanan “*online yedekleme*”,
- Arşiv sisteminde yer alan sunucular üzerinde yapılan “*nearline yedekleme*”,
- Online veya nearline yedekleme sistemlerine erişilemediğinde veya ihtiyaç duyulduğunda devreye giren “*offline yedekleme*” (LTO kasetleri/TEYB kütüphanesi).⁵⁹

e. Erişim

Erişim, her arşivde olduğu gibi televizyon arşivlerinde de arşiv materyalinin kullanıcının yararlanmasına sunulduğu aşamayı oluşturmaktadır. Tanımlara bakıldığında erişim, “*Bilgi toplama, sınıflama, kataloglama, depolama, büyük miktardaki verilerden arama yapma ve bu verilerden istenen bilgiyi üretme (veya gösterme) teknik ve süreci*” ifade etmektedir.⁶⁰ Bir diğer tanıma göre “*Katalog, dizin gibi araçlar kullanarak bilgi ve/veya belgeleri arama, bulma, yasal olarak belirlenmiş gizlilik ve izin dâhilinde ulaşmak, depolama ortamından almak ve kullanmak*”tır.⁶¹

Televizyon arşivlerinde yer alan videoların işlerliğinin kazanması, tekrar görüntülenebilmesi, barındırdığı bilginin paylaşımının sağlanması ve önceden kaydedilen videolardan faydalanılabilmemesi ancak erişim sağlanarak yerine getirilir.⁶² Erişim sağlanamayan video görüntüler yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bunun için üretilen arşiv materyallerinin tasnifinin yapılarak güvenlik önlemleri içinde erişime açılması gereklidir.

Analog ortamda bulunan arşiv materyaline erişim için arşiv materyalini listeleme ve bunların içeriğini yansıtan liste, envanter ve katalog gibi araştırma araçlarından yararlanılabilmektedir. Bu araştırma araçlarına arşivde bulunan arşiv materyalinin arşiv mekânında bulunduğu yeri ve materyalin içeriğini tanımlayan bilgiler kaydedilmektedir.⁶³ Bunların kullanımını sağlanarak kullanıcıların aradıkları

⁵⁸ Özcan, *Görsel ve İşitsel Arşivler Kapsamında Ele Alınan Televizyon Arşivleri: TBMM TV Örneği*, s. 87.

⁵⁹ Özcan, *Görsel ve İşitsel Arşivler Kapsamında Ele Alınan Televizyon Arşivleri: TBMM TV Örneği*, s. 91-92.

⁶⁰ Yaşar Tonta, “Bilgi Erişim Sorunu”, 21. *Yüzyıla Girerken Enformasyon Olgusu: Ulusal Sempozyum Bildirileri*, 19-21 Nisan 2001, Hatay, haz. Tülay Feneci, Oya Gürdal, (Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği, 2001), s. 200.

⁶¹ Pearce-Moses, *A Glossary of Archival and Records Terminology*, s. 2.

⁶² Harrison, *Audiovisual Archives*, S. 1.

⁶³ Harriet W. Harrison, “The Special Problems of Cataloguing Moving Images in an Archive”, *Audiovisual Archives: A Practical Reader* içinde, yay. haz. Helen P. Harrison, (Paris: UNESCO, 1997), s. 186.

Arama Talep Girişi Süre Ve Ücret								
Tarih aralığı	01.12.1994	31.12.2011	Ara	Rapor				
Drag a column header here to group by that column								
Soyadı Adı	Tarih	Bant No	Sıra	Yeri	Süre	Konu	Kimde	
MİLLİ EGEMENLİK 23 NİSAN	10.12.1994	95			00:00:51	ANKARA'YA GELİŞ/TÖREN		
MİLLİ EGEMENLİK 23 NİSAN	10.12.1994	95			00:00:57	ALPULLU ŞEKER FABRİKASI		
MİLLİ EGEMENLİK 23 NİSAN	10.12.1994	95			00:02:23	KIRKLARELİNDE TÖREN		
MİLLİ EGEMENLİK 23 NİSAN	10.12.1994	95			00:02:13	DENİZLİ'DE TÖREN VE COŞKUN TEZAHÜRAT		
MİLLİ EGEMENLİK 23 NİSAN	10.12.1994	95			00:02:42	NAZIRLAR/ENVER PAŞA		
MİLLİ EGEMENLİK 23 NİSAN	10.12.1994	95			00:00:29	SİLAHLARIN BIRAKILMASI		
MİLLİ EGEMENLİK 23 NİSAN	10.12.1994	95			00:00:09	VAHDETTİN		
MİLLİ EGEMENLİK 23 NİSAN	10.12.1994	95			00:00:45	BAYRAK İNDİRİLMESİ/İŞGAL/PATRIK		
MİLLİ EGEMENLİK 23 NİSAN	10.12.1994	95			00:00:25	İSTANBUL		
MİLLİ EGEMENLİK 23 NİSAN	10.12.1994	95			00:00:41	ATATÜRK'ÜN ANKARA'YA GELİŞİ		
MİLLİ EGEMENLİK 23 NİSAN	10.12.1994	95			00:01:22	MİLİSLER/CEPHE		

Şekil 4: TBMM TV Arşivi Videokaset Kataloğundan Arama Sonucu Örneği (Fotoğraf: Gözde Özcan)

videolara erişimi daha kolay ve hızlı olmakta, televizyon arşivinde bulunan videoların varlığı kanıtlanmaktadır.

Örneğin; TBMM TV Arşivi'nde analog ortamda bulunan videokasetlere erişim için videokasetlerin içeriğini yansıtan e-katalog oluşturulmuştur. Bu katalogda, videokaset türü (genel kurul, toplama, haber), videonun adı ve/veya konuşan milletvekilinin soyadı ve adı, tarih, videokaset numarası, videokasetin bulunduğu yer, video süresi ve videonun konusu bilgileri yer almaktadır. Katalogda arama sonuçlarını daraltmak için tarih aralığı, soyad-ad/komisyon/video adı girilerek arama yapılabilmektedir.⁶⁴ Böylelikle arşive gitmeden videonun varlığı ve hangi kasette bulunduğuyla ilişkin bilgiye kolay ve hızlı bir şekilde erişim sağlanmaktadır.

Televizyon arşivlerinde dijital ortamda bulunan arşiv materyali için ise; çok kullanıcıya geniş çaplı koleksiyona sahip arşivlerde içerik tabanlı görüntü erişim sistemleri tercih edilmektedir. Bu erişim sistemleri; algısal ve özniteliksel hesaplama, alan bilgisi ve yorum, etkileşim ve kullanıcı ara yüzü, depolama ve dinleme modülü olmak üzere dört modülden oluşmaktadır.⁶⁵

⁶⁴ Özcan, *Görsel ve İşitsel Arşivler Kapsamında Ele Alınan Televizyon Arşivleri: TBMM TV Örneği*, s. 157-158.

⁶⁵ İrem Soydal, Umut Al ve Umut Sezen, *İçerik Tabanlı Görüntü Erişim Sistemleri*. *Bilgi Dünyası*, 6(2), 2005, s. 163.

Günümüzde medya yönetim yazılımları içerik tabanlı görüntü erişim sistemiyle oluşturulmaktadır. Metus, Archiware, Avid Interplay bu yazılımlara örnek olarak verilebilir. Bu yazılımlar aracılığıyla televizyon kanalının amaç ve görevlerine uygun olarak veri tabanı oluşturulmaktadır. Veri tabanlarında detaylı veri giriş alanları oluşturulabilmekte, her videoya onu tanımlayan ID (Identification Number – Kimlik Numarası) numarası verilmekte, video görüntülerin her karesi için içerik tanımlaması yapılabilmektedir. Böylece videoların anlık kaydı oluşturulmakta, arama motorlarıyla istenilen videoya kolay ve hızlı bir şekilde erişim sağlanmaktadır.⁶⁶ Bu videolardan yararlanarak yeni videolar üretilmekte, tekrar yayımlanabilmektedir. Ayrıca kullanılan yazılımların bazıları kurgu programlarıyla iç içe çalışmakta, bu da video düzenleme ve arşiv faaliyetlerini hızlandırmaktadır.

Filtre ✕

Genel Alanlar

Dosya Adı

Takma Adı

Hazır Sorgular Tümü ▼

Tarih Aralığı Seçiniz ▼ 📅

Görüntü Biçimi ▼

Depo   Depoları doldur

Status Tümü ▼

Klasör Tümü ▼

Havuz ▼

Kanal ▼

Kaydeden Cihaz Tümü ▼

Üst Veri Alanları Gizle

Kurgu Tarihi Seçiniz ▼ 📅

Kurgu Başlangıç Saati

Kurgu Bitiş Saati

Kurgucu Seçiniz ▼

Kameraman Seçiniz ▼

Muhabir Seçiniz ▼

Kısımlı Üst Veri Alanları Gizle

🧼 Temizle 🔍 Ara

⁶⁶ Özcan, *Görsel ve İşitsel Arşivler Kapsamında Ele Alınan Televizyon Arşivleri: TBMM TV Örneği*, s. 89-91.

The image shows a web-based search interface titled "Filtre" (Filter). It is designed for searching through the YASAVİZYON archive. The interface is organized into several sections:

- Kıymımlı Üst Veri Alanları** (Keyed Top Data Fields): This section contains a "Gizle" (Hide) button and a list of filter categories.
- Genel Bilgiler** (General Information): Includes fields for "Arşiv No:" (Archive No.), "LTO No:" (LTO No.), and "Tarih" (Date) with a "Seçiniz" (Select) dropdown and a calendar icon.
- Genel Kurul Detayları** (General Assembly Details): Includes fields for "Dönem" (Period), "Yasama Yılı" (Legislative Year) with a "Seçiniz" dropdown, "Birleşim" (Session), "Oturum" (Session), "Oturum Başkanı" (Session Chairman) with a "Seçiniz" dropdown, and "Gündem" (Agenda).
- Hatip** (Orator): Includes fields for "Ünvan" (Title), "Konumu" (Position), "Ad Soyad" (Name Surname), "Parti" (Party) with a "Seçiniz" dropdown, and "Seçim Bölgesi" (Election Region) with a "Seçiniz" dropdown.
- Haber Detayları** (News Details): Includes fields for "Konu" (Topic), "Oylama Tipi" (Vote Type) with a dropdown, "Oylama Sonucu" (Vote Result), and "Açıklama" (Explanation).
- Haber Detayları** (News Details): Includes a field for "Haber Adı" (News Title).

At the bottom right of the filter panel, there are two buttons: "Temizle" (Reset) and "Ara" (Search).

Şekil 5: YASAVİZYON Gelişmiş Arama Veri Alanları (Fotoğraf: Gözde Özcan)

Örneğin; arşiv faaliyetlerine dijital ortamda devam eden TBMM TV Arşivi'nde, dijital ortamda bulunan videolara erişim için YASAVİZYON adında bir veri tabanı kullanılmaktadır. Burada tasnif yöntemi ve içerik tanımlaması tamamen TBMM'nin yapısına göre oluşturulmuştur. TBMM'de düzenlenen toplantı türleri (genel kurul, basın toplantısı, komisyon toplantısı, heyet kabulü, resepsiyon gibi TBMM'de düzenlenen diğer etkinlikler) ile kayıt tarihi ve zamanına göre bir tasnif sistemi uygulanmaktadır. Bu tasnif yapıldıktan sonra seçilen toplantı türüne uygun içerik tanımlaması yapılmaktadır. İçerik tanımlaması yapılan video görüntülere erişebilmek için basit ve girilen veri alanlarına göre düzenlenmiş gelişmiş arama yapılabilir. Böylelikle arşivde dijital ortamda yer alan tüm videolar bu veri tabanı üzerinde toplanmakta, günlük yapılan arşivleme faaliyeti ile kullanıcılar kolaylıkla aradıkları videolara erişebilmekte, indirebilmekte ve kullanıcıların tekrar kullanımını sağlanmaktadır.⁶⁷

⁶⁷ Özcan, *Görsel ve İşitsel Arşivler Kapsamında Ele Alınan Televizyon Arşivleri: TBMM TV Örneği*, s. 134-137.

Sonuç

Görsel ve işitsel arşivler, bilginin kaydedilmesinde ve sunulmasında görsel ve işitsel materyallerin kullanıldığı arşivleri oluşturmaktadır. Görsel ve işitsel arşivler, bilginin kaydedildiği ve saklandığı kayıt ortamına, kullanılan materyallere veya üretildiği yayın kuruluşuna göre türlere ayrılmaktadır. Bu türlerden biri, bulunduğu kanalın bünyesinde yapılan televizyon yayınlarının film rulosu, videokaset, DVD, harici disk, sunucu gibi görsel ve işitsel kayıt materyallerine kaydedilip, bu görüntülere erişimin sağlanması için tasnif ve içerik tanımlamasının yapılarak saklandığı ve erişime sunulduğu televizyon arşivleridir. Televizyon arşivlerinde arşiv materyali televizyon kanalının yaptığı yayınlar sonucunda üretilmekte veya satın alma, bağış yoluyla arşive kazandırılmaktadır.

Televizyon arşivleri televizyon kanallarında yayın sisteminin önemli parçalarından birini oluşturmaktadır. Çünkü televizyon kanallarının uzun zamandır hayali olan kesintisiz yayın, ancak televizyon arşivlerinde tutulan arşiv materyali sayesinde yerine getirilebilmektedir. Bunun sağlanması için televizyon arşivleri, bulunduğu kanalda sistemin bir parçası olarak işleyişini sürdürmelidir. Bu sistemde, televizyon arşivlerinde birimlerde analog veya dijital ortamda üretilen ve diğer kanallar/yayın şirketlerinden sağlanan arşiv materyalinin, kayıt ortamı ve aslı düzenine uygun tasnifi yapılmalıdır. Erişime hazır hale gelebilmesi için erişim uçları oluşturularak içerik tanımlamasının yapılması, kayıt ortamı ve tekniklerine göre uygun fiziksel koşullarda muhafazası sağlanmalı ve çalınmasının, güvenlik riskine karşı korunması için gerekli önlemler alınmalıdır. En son adımda ise hizmet ve görev politikaları doğrultusunda kullanıcıların erişimine açılmalıdır.

Televizyon arşivleri kâğıt ortamında bulunan arşivlerden farklı olarak belge üretiminde ve arşivlemede teknolojiye en fazla etkilenen arşiv türüdür. Gelişen teknolojiyle birlikte ortaya çıkan her yeni ürün, bir önceki ürünün uzun vadede kullanılmamasına neden olmaktadır. Bunun için televizyon arşivlerinde yeni materyallerin kullanımının yanında, önceden kullanılan materyallerin de restorasyonu ve kullanımdan kaynaklı zarar görmemesi için yeni taşıyıcı ortamlara aktarılması gereklidir. Bununla birlikte arşivin herhangi bir aksaklık veya tehdit karşısında zarar görmemesi, yok olmaması için düzenli olarak yedekleme yapılmalı ve güvenlik tedbirleri alınmalıdır.

Sonuç olarak televizyon arşivleri kullanıcı odaklı hizmet vermektedir. Bünyesinde bulunduğu televizyon kanalında çalışanlar ve diğer yayın kuruluşları televizyon arşivlerinin kullanıcı grubunu oluşturmaktadır. Televizyon arşivlerinin elinde tuttuğu bilginin varlığı ve değeri onun kullanılmasıyla kanıtlanabilmektedir. Televizyon arşivlerinde arşiv materyallerinin kullanıcıların erişimine açılabilmesi içinse arşiv politikası çerçevesinde arşiv ortamını oluşturarak üretilen belgelerin tasnifini ve içerik tanımlamasını yapmak, arşiv materyallerini ortamına göre uygun koşullarda muhafaza etmek, güvenlik riskine karşı korumak ve kullanıcıların erişimine sunarken erişimi kolaylaştıracak katalog ve veri tabanını oluşturmak gereklidir. Tüm bunları her arşiv materyali için standart bir düzen içinde uygulamak oldukça önemlidir. Ayrıca girilen verilerin korunmasını ve farklı veri tabanlarına

aktarımını sağlayabilmek için üst veri standartları kullanmak, arşiv materyali ile onu tanımlayan tüm bilginin aktarımını sağlayacaktır.

EXTENDED ABSTRACT

Archives in the world emerged after writing was found and information began to be recorded. Archives are divided into types according to the materials produced by the emergence of new recording media. The importance of audiovisual media has increased with the development of media types such as radio, newspaper and television used in the transmission of information. Thus, unlike archives containing paper or written documents, audiovisual archives began to develop. Audiovisual archives are archives that contain audiovisual documents as archive material. These documents are audio and/or motion pictures, movies, videos, photographs, posters, maps, etc. Audiovisual archives are divided into types according to the type of material produced or the institutions where the material was produced. These can be classified as film archives, radio and sound archives, record archives, photographic archives, map and cartographic archives, and television archives.

Television is one of the most effective audiovisual media. Broadcasts on television channels are recorded on audiovisual media such as tape, videocassette, DVD, harddisc, server. Television archives were formed after the emergence and widespread use of video recording material. Every material in the television archives has the quality of scientific, cultural and legal information source and evidence. It provides a source of audiovisual information and evidence about the past and present. It forms an important part of the system in television channels. Archiving of broadcasts made or produced enables television channels to broadcast uninterruptedly 7/24.

In order to be able to access these recordings again, there must be television archives in which the recordings are arrangement and description, kept under protection and made available to access by means of access. In television archives, archive material is produced with the recording live broadcasts on television channels, prepared and broadcast news, programs and serials on video recording media. Archival material is produced in two different media, analog and digital. In analog media, video and audio signals are recorded on magnetic tapes. Examples of archive material in analogue media are U-matic, Betacam, DV-Cam, DVDPPro. Today, archival material is produced digitally. In digital media, memory cards, harddiscs, LTO, servers etc. storage devices are used. Archival material in analogue media is also transferred to digital media.

In order to access archive material in television archives, archive material is arrange. This process includes controlling the arrangement of the archive material, deciding on the appropriate arrangement method for the archive material, and organizing it. After arrangemet, description is made. In the description, the information reflecting the material and its connection with other materials is entered by examining the archive material in detail, and access ends are determined. In the description, metadata is entered for each archival material. Metadata that defines video in analogue and digital media are: the name of the video, the date, the type of media (video and/or audio), time, the type of production (movie, television broadcast, news, etc.), the contributors (editor, copywriter, etc.), subject, format, name of the people involved, etc. Metadata standards are used in the description

made while reflecting the content of the archive material in television archives. Examples of metadata standards used in television archives are IPTC, EBUCore.

In television archives, it is necessary to ensure that the archive material can be preserved and preserved for a long time. Different preservation and protection methods are applied for archival materials in analogue and digital media. For archival material in analogue media, the moisture and temperature values of the archive environment should be normal. The archive should be protected against negative elements such as fire, flood and insects. In order to protect the archive materials in the digital media, security measures should be taken against viruses or cyber attacks, and protection programs should be used. In addition to the storage, a backup system should be created using methods such as LTO, server, cloud storage.

In the last stage, there are procedures for accessing archive materials. Access constitutes the stage in which archive materials are made available to the user in television archives. Access vehicles such as catalogues, index and databases are used for accessing television archives. Catalogs and indexes reflecting the content of videotapes are used in analogue media. In the digital media, a database created in accordance with the purposes and tasks of the television channel is used in the data entry areas. With these vehicles, users in television archives have easy and fast access to archive material.

Kaynakça

- Arşivcilik Terimleri Sözlüğü: Almanca, İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Hollandaca, Rusça ve İtalyanca Karşılıklarıyla*, haz. Bekir Kemal Ataman, İstanbul: Librairie de Pera, 1995.
- Aziz, Aysel: *Radio Televizyon Yayıncılığı (Giriş)*, İstanbul: Hiperlink Yayınları, 2013.
- Belge Yönetimi ve Arşiv Terimleri Sözlüğü*, haz. Sekine Karakaş, Fatih Rukancı ve Hakan Anameriç, Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 2009.
- Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik. *T. C. Resmî Gazete* (18 Ekim 2019 - 30922).
- EBUCore Metadata Set (EBUCore)*, Geneva: SP Production, 2020.
- Edmondson, Ray: *Audiovisual Archiving: Philosophy and Principles*, Paris: UNESCO, 2016.
- Harrison, Harriet W.: "The Special Problems of Cataloguing Moving Images in an Archive", *Audiovisual Archives: A Practical Reader*, yay. haz. Helen P. Harrison, Paris: UNESCO, 1997, s. 184-192.
- Harrison, Helen P.: "Audiovisual Archives", *Audiovisual Archives: A Practical Reader*, yay. haz. Helen P. Harrison, Paris: UNESCO, 1997, s. 1-9.
- https://archive.ifla.org/VI/6/dswmedia/en/pdf/txt_magn.pdf [Erişim tarihi: 03.10.2021]
- <https://www.bbc.co.uk/archive/whats-in-the-bbc-archives/zmvvxyc> [Erişim tarihi: 16.05.2021]
- <https://metus.com/tech-specs-mam/> [Erişim tarihi: 30.09.2021]
- <https://www.msgsu.edu.tr/faculties/guzel-sanatlar-fakultesi/sinema-tv-bolumu> [Erişim tarihi: 05.10.2021]
- <https://www.tbmm.gov.tr/TbmmTelevizyonu> [Erişim tarihi: 28.09.2021]
- <http://www.trt.net.tr/kurumsal/tarihce.aspx> [Erişim tarihi: 28.09.2021]
- İnceoğlu, M. Çağrı: "Görsel-İşitsel Arşivcilik, Kültür Mirası ve Film Arşivleri", *Journal of Yaşar University*, 3(11), 2008, s. 1463-1485.
- Jenkinson, Brian: "Television Archives", *Archives: A Practical Reader* içinde, yay. haz. Helen P. Harrison, Paris: UNESCO, 1997, s. 304-312.

- Karayel, Mustafa Bora: *Televizyon Arşivciliğinde Kullanılan Cinegy Programının Arşivsel Uygulamalar Bakımından Yeterliliği*, (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.
- Kütüphane Malzemesinin Bakım ve Kullanımında IFLA İlkeleri*, der. ve haz.: Edward P. Adcock, çev. Şekibe Nihal Somer, İstanbul: IFLA, 2011.
- Myles, Stuart: *TV News Archives and IPTC's Video Metadata Hub*, IPTC, 2018.
- Özcan, Gözde: *Görsel ve İşitsel Arşiv Türleri Kapsamında Ele Alınan Televizyon Arşivleri: TBMM TV Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Pearce-Moses, Richard: *A Glossary of Archival and Records Terminology*. Chicago: The Society of American Archivists, 2005.
- Rukancı, Fatih ve Koç, Hasan: "Arşivcilikte Genel Tasnif Sistemi ve Bileşenleri", *Bilgi Dünyası*, 11 (2010), s. 1-21.
- Souza, Celso L., Pádua, Flávio L. C., Nunes, Cristiano F. G., Assis, Guilherme T. ve Silva, Giani D.: "A unified approach to content-based indexing and retrieval of digital videos from television archives", *Artificial Intelligence Research*. 3 (2014), s. 49-61.
- Soydal, İrem, Al, Umur ve Sezen, Umur: "İçerik Tabanlı Görüntü Erişim Sistemleri", *Bilgi Dünyası*, 6(2), 2005, ss. 155-170.
- Şentürk, Elif Yılmaz: "Görsel ve İşitsel Arşivler". *Bilgi Merkezleri: Kütüphaneler-Arşivler-Müzeler* içinde haz. Mehmet Ali Akkaya ve Hüseyin Odabaş, İstanbul: Hiperyayın, 2019, s. 689-729.
- Tonta, Yaşar: "Bilgi Erişim Sorunu", *21. Yüzyıla Girerken Enformasyon Olgusu: Ulusal Sempozyum Bildirileri, 19-21 Nisan 2001, Hatay*, haz. Tülay Fenerci, Oya Gürdal, Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği, 2001, s. 198-207.
- TS ISO/IEC 27001 *Bilgi Teknolojisi-Güvenlik Teknikleri-Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemleri-Gereksinimler*, Ankara: Türk Standardları Enstitüsü, 2017.
- TS 13212 *Arşiv Mekânlarının Düzenlenmesi: Genel Kurallar*, Ankara: Türk Standardları Enstitüsü, 2006.
- 11 Sayılı Devlet Arşivleri Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, *T.C. Resmi Gazete* (16 Temmuz 2018 - 30480).
- 2019/12 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Bilgi ve İletişim Güvenliği Tedbirleri Genelgesi, *T.C. Resmi Gazete* (6 Temmuz 2019 - 30823).